

ОСОБЛИВОСТІ ПАМ'ЯТІ ДІТЕЙ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Стахова Ольга Олександрівна

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології, логопедії та інклюзивної освіти
stakhova.ol@gmail.com

Станчик Вікторія Вікторівна

здобувач вищої освіти, магістр
Соціально-психологічний факультет
Житомирський державний університет
імені Івана Франка, Україна

Одним із найважливіших напрямів сучасної педагогіки та психології є розвиток пам'яті дітей дошкільного й молодшого шкільного віку. Прикута увага науковців до здатності дитини запам'ятовувати, зберігати та відтворювати необхідну інформацію зумовлена формуванням на даних вікових етапах основ навчальної діяльності, яка вимагає належного рівня розвитку когнітивної сфери особистості, зокрема її пам'яті. Від специфіки розвитку останньої залежить успішність засвоєння дітьми матеріалу й оволодіння ними новими знаннями.

Особливо актуальною дана проблема є для дітей із мовленнєвими порушеннями, у яких вади мовлення негативно позначаються на функціонуванні пізнавальних процесів, особливо пам'яті, що призводить до труднощів у навчанні [1, с. 50].

Як показали результати узагальнення численних теоретико-прикладних досліджень зарубіжних і вітчизняних авторів (А. Бедді, Р. Левін, М. Поваляєва та ін.), основними характеристиками пам'яті дітей із порушеннями мовлення є перевага образної пам'яті над словесно-логічною, труднощі запам'ятовування і точного відтворення словесного матеріалу, зниження ефективності механічного запам'ятовування, зменшений обсяг оперативної пам'яті.

Так, домінування образної пам'яті над словесною призводить до кращого запам'ятовування зорових, тактильних й емоційно насичених подразників. При цьому словесна інформація (особливо абстрактні поняття) дітьми з мовленнєвими порушеннями засвоюється повільніше.

Низький рівень довгострокової семантичної пам'яті ускладнює запам'ятовування понять, правил і послідовностей (наприклад, днів тижня).

Зменшений обсяг оперативної пам'яті означає, що дітям із вадами мовлення важче, в порівнянні зі звичайними дітьми, обробляти складні інструкції з боку дорослого, наприклад вихователя, вчителя. При виконанні завдань такі діти зазвичай «втрачають», забувають зміст проміжних їх етапів, що призводить до низької успішності в навчанні дітей із мовленнєвими порушеннями [2, с. 104-109].

Водночас мнемічна складова когнітивної сфери дітей із порушеннями мовлення дуже часто відображає її контекстну залежність: краще

запам'ятовується інформація, яка стосується практичних дій або знайомих ситуацій.

Як бачимо, діти з порушеннями мовлення мають специфічні труднощі із запам'ятовуванням і відтворенням інформації, що зумовлено особливостями їхнього мовленнєвого розвитку, а саме:

- 1) ступенем їх мовленнєвої недостатності (при алалії дефіцит пам'яті більш помітний, ніж при дислалії);
- 2) використанням компенсаторних механізмів (звернення до невербальних методів (жестів, схем, кольорових маркерів) покращує запам'ятовування);
- 3) емоційним станом (тривога і страх зробити мовленнєву помилку погіршують роботу пам'яті).

У зв'язку з цим, низка авторів, працюючи над питанням розвитку пам'яті дітей із порушеннями мовлення, дійшли висновку, що вищевказаний когнітивний процес, виконуючи важливу роль у засвоєнні ними нових знань, виробленні необхідних умінь і навичок, у їх соціальній взаємодії, потребує спеціально організованої роботи з підвищення своїх кількісних та якісних показників.

Відтак, пошук представниками психолого-педагогічної науки ефективних методів, засобів, прийомів розвитку пам'яті дітей із мовленнєвими вадами сьогодні дозволяє сформулювати практичні рекомендації щодо розвитку мнемічної складової їх психіки:

- 1) інтеграція мультисенсорних методів, що поєднують мову, рух, візуалізацію (наприклад, «намалюй слово»);
- 2) робота за короткими інструкціями, розподіл завдань на етапи та закріплення їх крок за кроком;
- 3) активізація довготривалої пам'яті, повторення матеріалу з інтервалами (метод інтервального повторення);
- 4) використання ігрових технологій (ігор на пам'ять), історій із передбаченням сюжету;
- 5) застосування засобів мнемотехніки (асоціацій, піктограм, символізму, мнемоквадратів, мнемодоріжок, мнемотаблиць тощо) [2, с. 104-109].

Розуміння окреслених вище шляхів розвитку пам'яті дітей із порушеннями мовлення лежить в основі розробки ефективних стратегій навчання та корекції, спрямованих на підтримку когнітивної сфери дітей із мовленнєвими вадами.

Список використаних джерел

1. Антипенко Д.А. Розвиток слухомовленнєвої пам'яті в дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення III рівня засобами мнемотехніки. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/8220> (дата звернення: 12.03.2025).
2. Григорова О.М., Шинкаренко Т.О. Роль сімейного оточення у формуванні мовленнєвої активності дошкільників // Сучасні педагогічні технології: теорія і практика: матеріали науково-практичного семінару (м. Львів, 8 жовтня 2022 р.). Львів, 2022. С. 104-109.